

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع پژوهش:

راههای جذب جوانان به نماز جمعه

و

ابعاد و آثار نماز جمعه از نگاه مقام معظم رهبری

تهیه و تنظیم: مهدی محمدپورطالبی

در این تحقیق به بررسی موانع جذب جوانان و ابزار جذب جوانان به مکان مقدس و روحانی نماز جمعه پرداخته شده که راههای جذب جوانان بسیار است و اینجانب با یاری خداوند و معصومین (علیهم السلام) به ریشه های جذب اشاراتی کرده ام و اصلی ترین مطالب را در این تحقیق گنجانده ام. برای جذب جوانان راههای بسیاری می باشد اما آنها که کارسازترند برمی گردد به امام، مسئولین برپایی، حاضرین در مکان نماز جمعه و خود جوان و مطالب مورد بحث امام و همچنین مکان و امکانات نماز جمعه، که بنده فقیر الی الله به گفتگو و تحقیق پیرامون این مطالب پرداخته ام. به عنوان مثال یکی از موارد جذب جوانان به امام جمعه برمی گردد و آن این است که امام باید به میان جوانان برود و رابطه خود را با آنان محکم کند همانطور که انبیاء و امامان معصوم (علیهم السلام) اینگونه بودند و همیشه در میان مردم بودند حتی با بچه ها هم بازی می کردند که حالا در جوامع ما این کار برای یک فرد بزرگ را زشت قلمداد می کنیم چه رسد که آن فرد بزرگ دیگر روحانی باشد و ...

از آنجایی که کتابی و یا حتی مطلبی در رابطه با راههای جذب جوانان به نماز جمعه نوشته نشده بود و اگر احياناً نوشته شده بود، ناقص بود، این حقیر بر آن شدم که با استفاده از وقت کمی که در دست بود یک مطالب در اینباره تهیه کنم و آن را در دسترس علاقه مندان قرار دهم و بتوانم با اینکار جوانان را تشویق کنم که در نماز جمعه حضور به هم رسانند و نماز جمعه که یکی از شعائر اسلامی می باشد از بین نرود و به جوانان هشدار بدهیم که دشمنان برای از بین بردن اسلام از هیچ کاری دریغ نمی کنند و از هر طرف که بتوانند به اسلام ضربه می زنند تا اسلام را از بین ببرند و یکی از گزینه های دشمن جوانان می باشند، چرا که جوانان هر کشوری حکم پسر برای آن کشور می باشند و دشمن از جوانان آن کشور هراس دارند و از این رو دشمن بر آن است که جوانان را از دین و عقیده شان دور کند.

حل چند سؤال

۱- خانواده چگونه می تواند فرزند را به نماز جمعه تشویق نماید؟

۲- جوان را چگونه می توان جذب نماز جمعه کرد؟

۳- تبلیغات چند نمونه است؟

۴- بهترین راه تبلیغ چیست؟

۵- امام جمعه چگونه می تواند جوان را جذب نماید؟

۶- مکان نمازگزار باید چگونه باشد؟

۷- آیا پاک و منزّه بودن نمازگزاران می تواند باعث جذب شود؟

فهرست

عنوان	صفحه
مقدمه	۵
سوره جمعه	۶
خانواده جوان	۸
خود جوان و دوستان	۹
مکان و امکانات و شادی و نشاط	۱۳
تبلیغات	۱۵
تعطیل بودن روز جمعه	۱۸
امام جمعه و خطبه ها	۱۹
منابع و مأخذ	۲۰
العاذواثرناز جمعه از نگاه مقام معظم رهبری	
نماز جمعه رسانه ای فراگیر	۲۱
برکات و ثمرات نماز جمعه	۲۲
دشمن و نماز جمعه	۲۳
مردم و نماز جمعه	۲۵
پی نوشت ها	۲۶

نماز جماعت شبانه روزی یکی از راههای آشنا شدن جوانان با جمع و جماعت و نماز و دوستان خوب می باشد. هرگاه جوانی در نماز جماعت حضور یافت، بدون شک و دلیل به طرف مکان نماز جمعه حرکت خواهد کرد و چگونه یک جوان به مساجد می رود برای اقامه نماز جماعت که این خودش یک دلیل و دو دلیل ندارد که باید اول آسیب ها و موانع ورود جوانان به نماز جماعت شبانه روزی در مساجد پرداخت، بعد از آن به موانع ورود جوانان به نماز جمعه پرداخت که در مورد نماز جماعت کم و بیش سخنانی گفته شده است و بیشتر مردم کم و بیش این را می دانند. حال اگر هم کسی به این مطلب نپرداخته است می توان از راهکارهای جذب جوانان به نماز جمعه و یا هر جای دیگر استفاده کرد و جوانان را به طرف خدا و نماز هدایت کرد و باید دید جوانان به چه چیزهایی و چه مکانهایی علاقه نشان می دهند. باید برای جذب جوانان از آنها استفاده کرد، همچنانکه دشمنان اسلام به نام دین و دیانت، جوان را گمراه می کنند.

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ (١) هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ (٢) وَ آخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (٣) ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ (٤) مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ (٥) قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (٦) وَ لَا يَتَمَنَّوْنَهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيهِمْ وَ اللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ (٧) قُلْ إِنْ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَ الشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (٨) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَ ذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (٩) فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَ ابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَ اذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (١٠) وَ إِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَ تَرَكُوا قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهْوِ وَ مِنَ التِّجَارَةِ وَ اللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ (١١)

(١) - آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است همواره تسبیح خدا می گویند ، خداوندی که مالک و حاکم است و از هر عیب و نقصی مبرا ، و عزیز و حکیم است !

(٢) - و کسی است که در میان جمعیت درس نخوانده رسولی از خودشان برانگیخت که آیاتش را بر آنها می خواند و آنها را تزکیه می کند و به آنان کتاب (قرآن) و حکمت می آموزد هر چند پیش از آن در گمراهی آشکاری بودند!

(٣) - و (همچنان) رسول است بر گروه دیگری که هنوز به آنها ملحق نشده اند و او عزیز و حکیم است!

(٤) - این فضل خداست که به هر کس بخواهد (و شایسته بداند) می بخشد و خداوند صاحب فضل عظیم است!

(۵) - کسانی که مکلف به تورات شدند ولی حق آن را ادا نکردند ، مانند درازگوشی هستند که کتابهایی حمل می کند ، (آن را بر دوش می کشد اما چیزی از آن نمی فهمد) ! گروهی که آیات خدا را انکار کردند مثال بدی دارند ، و خداوند قوم ستمگر را هدایت نمی کند!

(۶) - بگو: «ای یهودیان! اگر گمان می کنید که (فقط) شما دوستان خدائید نه سایر مردم ، پس آرزوی مرگ کنید اگر راست می گوئید (تا به لقای محبوبتان برسید »!)

(۷) - ولی آنان هرگز تمنای مرگ نمی کنند بخاطر اعمالی که از پیش فرستاده اند و خداوند ظالمان را بخوبی می شناسد!

(۸) - بگو: «این مرگی که از آن فرار می کنید سرانجام با شما ملاقات خواهد کرد سپس به سوی کسی که دانای پنهان و آشکار است بازگردانده می شوید آن گاه شما را از آنچه انجام می دادید خبر می دهد »!

(۹) - سوی ذکر خدا بشتابید و خرید و فروش را رها کنید که این برای شما بهتر است اگر می دانستید!

(۱۰) - و هنگامی که نماز پایان گرفت (شما آزادید) در زمین پراکنده شوید و از فضل خدا بطلبید ، و خدا را بسیار یاد کنید شاید رستگار شوید!

(۱۱) - هنگامی که آنها تجارت یا سرگرمی و لهوی را ببینند پراکنده می شوند و به سوی آن می روند و تو را ایستاده به حال خود رها می کنند بگو: آنچه نزد خداست بهتر از لهو و تجارت است ، و خداوند بهترین روزی دهندگان است^۱.

---

^۱ - ترجمه آیت الله مکارم شیرازی:

از آنجایی که جوان از دوران کودکی تا هنگام ازدواج در خانه ی پدر به سر می برد، از این رو از حرکات و عمل و رفتارهای افراد بزرگتر از خود در منزل الگوبرداری می نماید. حال اگر پدر و مادر اهل عبادت (نماز و روزه و ...) باشند، فرزند با این عبادات آشنا می شود و هنگام رسیدن به بلوغ در این هنگام که خانواده اهل عبادتند و یکی از این دو کار را انجام می دهد؛ یا اهل عبادت و مذهبی می باشد و یا اینکه اینگونه نیست.

در صورت دوم دیگر باید از جنبه های دیگر وارد شویم که چرا این جوان اهل عبادت نیست و باید ریشه مشکل را یافت.

در هر صورت نقش خانواده در پرورش جوان و ... خیلی مؤثر است.

ما اگر از روایت ها و دستورات و رفتارهای ائمه اطهار (علیهم السلام) به درستی استفاده نماییم، می توانیم یک زندگی سالم و فرزند سالم داشته باشیم.

همچنانکه معصومین (علیهم السلام) دستور داده اند که؛ از کودکی (۶-۷ سالگی) به فرزندان خود نماز بیاموزید.

ما در این کارها نباید سختگیری نماییم، اما باید کودکان را نه تنها با نماز بلکه باید او را با جمع و جماعت آشنا سازیم و بهترین مکان برای آشنایی کودک با نماز و جماعت، نماز جماعت، در مسجد و نماز جمعه می باشد.

یکی دیگر از مانع‌ها سستی اراده می‌باشد. اینکه اراده‌ی خود را قوی نمی‌کنند که در نماز جمعه حضور به هم رسانند.

نشانه‌های سستی اراده؛

الف - تسویف:

یکی از نشانه‌های ضعف اراده، کار امروز را به فردا و فرداها انداختن است که در اصطلاح به آن تسویف می‌گویند. پیامبر (ص) فرمود: یا اباذر ای‌تاک و التّسویف بأمّ لیک فانّک بیومک و لستَ بما بعده.^۲

ای اباذر! بپرهیز از تسویف و به تأخیر انداختن آرزوها، زیرا تو مربوط به امروز هستی نه روزهای دیگر.

امام علی (ع) فرمود: از باقیمانده‌ی عمرت کاستی‌ها را جبران نما و به فردا و فرداها وامگذار، زیرا قبل از تو بسیاری هلاک شدند به خاطر تکیه بر آرزوها و دل بستن به فردا و فرداها.^۳

ب - دهن بینی:

سستی اراده گان بنیاد زندگی خویش را به سخن مردم استوار می‌سازند و چون گفتار مردم هرگز ثبات ندارد، زندگی این گروه نیز ثبات ندارد، زیرا هر روز به پیشنهاد تازه گوش می‌سپارند و در مسیر تازه جای می‌گیرند.

^۲ - میزان الحکمه، ج ۴، ص ۸۸.

^۳ - میزان الحکمه، ج ۴، ص ۸۸.

یکی از راههای جذب جوانان به نماز جمعه و ...شناخت آن جوان می باشد که باید او را شناخت. اگر توانستید او را شناسایی کنید که هیچ، اما اگر وضع او برای شما مشتبه شد، نظر به دوستانش کنید. اگر اهل دین خدا باشند او نیز پیرو آیین خداست و اگر آیین خدا نباشند او نیز بهره ای از آیین حق ندارد.^۴

حضرت سلیمان (ع) فرمود: لا تحکمو علی رجل بشیء حتی تنظروا الی من یصاحب فانما یعرف الرجل بأشکاله و أقرانه.^۵

درباره ی کسی به نیکی یا بدی قضاوت نکنید تا اطرافیان و نزدیکانش او را ببینید، چرا که انسان از نزدیکان خود شناخته می شود. اما راههای دیگری برای شناخت افراد وجود دارد که بطور خلاصه عرض می کنیم؛

۱- توجه به اعمال ناخودآگاه

۲- توجه به سخنان افراد

۳- توجه به اطرافیان او

۴- شرایط استثنایی: در حوادث روزگار، سختی ها و ... و همچنین از بین رفتن قدرت و فقیر شدن.

شهید مطهری (ره): پایبندی به هر یک از عبادات همچون نماز، روزه و ... به نوعی، به تقویت اراده کمک می کند.^۶

دوستان بد یکی از مانع های ورود جوانان خوب و متدین به نماز جمعه و محل عبادت و دور شدن آنها از این مکان های روحانی، می باشد و چون این جوانان حق و باطل را درست تشخیص نمی دهند به کج راه می روند و از مدار حق دور می شوند و نقش ما این است که معیار حق و باطل را به دست آنها داده و آنها را هدایت کنیم نه اینکه آنها را بالاجبار به طرف خود بکشانیم بلکه این تصمیم را به عهده ی خودشان بگذاریم و ما معیار شناخت حق و باطل را به دست آنها بدهیم.

^۴ - وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۲۶۵.

^۵ - مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۳۲۷.

^۶ - تعلیم و تربیت شهید مطهری، ص ۱۹۱.

راههای شناخت حق و باطل:

۱- عقل و وجدان خود را به دور از تعصب، هوی و هوس، دوستی و دشمنی ها بکار گیرد، آزاد تعقل کند، فقط در جستجوی حق باشد و در این راه از خدا استمداد نماید تا از هدایت الهی بهره مند گردد.

۲- دومین راه برای شناخت اهل حق و باطل شناخت حق و باطل است. چنانچه امام علی (ع) به اصحاب خود در برابر جنگ با طلحه و زبیر فرمود:

انّ الحق و الباطل لا يعرفان بالنّاس، ولكن يعرف الحق بالتّباع من اتّبعه، والباطل باجتناّب من اجتنبه.^۷

۳- مراجعه به علماء و بزرگان دین و مراجع تقلید که اشتباه آنان به مراتب کمتر از دیگران است.

یکی از راههای شناخت حرف حق و باطل تطبیق آن سخن با قرآن می باشد حتی اگر آن سخن از امام معصوم (علیهم السلام) باشد، چنانکه امام صادق (ع) فرمود.^۸

توجه به گفتار یا گوینده

بسیار کسانی که ارزش سخن را به شخصیت سخن گو می دانند درحالیکه معیار ارزش، خود سخن است نه گوینده ی آن.

امام علی (ع) فرمود: أنظر الی ما قال و لا تنظر الی من قال.^۹

نگاه کن که چه می گوید و نگاه نکن که چه کسی می گوید.

ولی متأسفانه بعضی از کسانی که ناقص العقل هستند نگاه به گوینده ی سخن می کنند همچنانکه ما بعضی از مطالب را بارها می شنویم ولی هنگامیکه از یک انسان رده بالاتر و عالم تر می شنویم در ما بیشتر اثر می گذارد.

^۷ - میزان الحکمه، ج ۲، ص ۴۷۳.

^۸ - بحارالانوار، ج ۲، ص ۲۵۰.

^۹ - غرر الحکم، ص ۵۸.

باید با توجه به قابلیت و استعداد جوان در نماز جمعه کاری را به او محول کنند تا او خود را یکی از اعضای نماز جمعه بداند و این جوان می تواند جوان بیشتری را به نماز جمعه هدایت کند، زیرا اوست که با جوانان در ارتباط است و می تواند سخنان امام را به جوانان دیگر برساند و جوانان دیگر شاید مطالب امام را قبول نکنند ولی مطالب آن جوان را که یک روز یکی از آنها بوده بخوبی درک می کنند.

پیامبر اکرم (ص) فرمود:

إِعْمَلُوا فِكْلًا مَّيْسَرًا لِّمَا خُلِقَ لَهُ^{۱۰}

همه شما کار کنید و کوشش نمایید ولی متوجه باشید که هر کس برای کاری آفریده شده لایق تر است و آن را به سهولت و آسانی انجام می دهد.

---

^{۱۰} - بحار الانوار، ج ۵، ص ۵۷.

مکان و امکانات و شادی و نشاط

بانی مسجد و مهندس و معمار و بنای آن باید اهل نماز باشند.

در آیه ۱۸ سوره توبه می خوانیم:

فقط کسانی حق تعمیر و آباد کردن مسجد را دارند که علاوه بر داشتن ایمان و شجاعت و پرداخت زکات اهل اقامه نماز باشند.

«انما یَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَ أَقَامَ الصَّلَاةَ»

نااهلان حق تعمیر مساجد را ندارند. تعمیر مسجد - که یک مکان مقدس است - نباید به کسانی که لایق نیستند سپرده شود. قرآن می فرماید: مشرکان حق تعمیر مساجد را ندارند. در حدیث می خوانیم اگر ظالمی مسجدی می سازد شما کمک نکنید.

همینطور است؛ از این آیه استفاده می شود که مکان عبادت باید به دست کسانی ساخته شود که از هر لحاظ مؤمن واقعی می باشد، تمام مکان ها برای عبادت مانند مساجد می باشند. با این کار مکان عبادت دارای یک حالت روحانی می شود و انسان در آن احساس آرامش می کند.

برای جوان: «ان النفس لأماره بالسوء» (همانا نفس آدمی به شدت به بدی فرمان می دهد)

نفس: ۱- اماره ۲- لوامه ۳- مطمئنه : مخصوص انبیاء و اولیاء خاص خداوند^{۱۱}

شادی و نشاط از نیازهای روحی و فطری انسان است که در بسیاری از جنبه های حیاتی وی نقش مؤثری ایفا می کند. اصولاً همه دوست دارند شاد و بانشاط باشند و افراد شاد و بانشاط را تمجید می کنند و از نشست و برخاست و سر و کار داشتن با آنها لذت می برند. در مقابل از روبرو شدن با افراد عبوس و گرفته ناراحت و افسرده می شوند. روانشناسان بر وجود تأثیرات شادی و نشاط بر جسم و روح انسان اذعان دارند و آن را عامل مؤثر در بهداشت روانی جامعه می شمارند.

^{۱۱} - اهمیت نماز جماعت، دکتر عبدالله اسکاگر

دین مبین اسلام که به تمام نیازهای روحی و جسمی انسان توجه داشته است و راجع به مسائل خرد و کلان فرد و اجتماع اظهار نظر کرده این موضوع را نیز مورد توجه قرار داده است.

«شادی بهترین چیزهاست و آنقدر اهمیت دارد که سایر چیزها برای کسب آن هستند».^{۱۲}

ضرورت شادی و نشاط در کلام معصومان انسان در زندگی روزمره و بر اثر اتفاقات و حوادث یا کار و فعالیت های روزانه در زندگی دچار خستگی می شود که برای رهایی از آن باید خود را شاد کند و جوانی که در اثر سختی های زندگی خسته و افسرده شده و دل به هیچ کاری نمی دهد را باید اول او را به وسیله کارهایی که حلال است او را شاد کنیم و غم او را دور کنیم، بعد او را دعوت به طرف مساجد و عبادت کنیم.

چنانچه روایت می فرماید: المؤمن ثلاثُ ساعاتٍ «فساعه یناجی ربّه و ساعه یرمّ معاشه و ساعه یخلی بین نفسه و بین ذاتها فی ما یحلُّ و یجمل و لیس للعاقل ان یكون شاخصاً الا فی ثلاث مرّمه لمعائن او خطوه فی معاد، او لذه فی غیر محرّم»^{۱۳}

امام علی (ع) می فرماید: «انّ هذه القلوب تملّ الابدان فابتغوا لها طرائف الحکمه» این دل ها ملول و خسته می شود، همانگونه که بدنها ملول و خسته می شوند برای شادمانی ساختنشان سخنان نغز و حکمت آمیز بجوید.^{۱۴}

^{۱۲} - آیرنگ، مایل، روانشناسی شادی ترجمه خشایار بیگی و مهرداد فیروز بخت، چاپ اول، مؤسسه نشر بدر، ص ۱۲۰.

^{۱۳} - رضی، سید شریف، نهج البلاغه، ترجمه عبدالمحمد آیتی، چاپ چهارم، مؤسسه دفتر نشر و فرهنگ اسلامی ۱

^{۱۴} - همان منبع، ص ۸۸۸.

تبلیغات

از آنجائیکه دامنه تبلیغات گسترده می باشد و از هر راهی تبلیغ میسر می باشد لذا ما برآنیم که بهترین راه تبلیغ را در دست مسئولانی قرار بدهیم تا آنها با این کار به جذب جوانان کمک کنند و از اینرو با عنایت حق تعالی جوانان عزیز میهن اسلامی ایران هدایت شوند و در راه اسلام گام بردارند و دل امام زمان (عج) شاد شود.

دو راه اصلی در تبلیغات:

۱- از طریق زبان:

تبلیغات به وسیله ی زبان از هر نوعی ممکن است. تبلیغ به وسیله ی زبان ممکن است به وسیله یکی از راههای زیر صورت پذیرد:

الف - زبان ملایم و نرم:

این نمونه تبلیغ باز وابسته به راه حل صحیح سخن گفتن می باشد و این نمونه معمولاً در بیشتر مواقع جواب داده است.

ب - زبان تند و خشن:

این نمونه باید بعد از صورت «الف» انجام پذیرد و باید طرف مقابل را شناخت. از این جهت که آیا این نمونه کارساز است یا خیر.

«هر سخن جایی و هر نکته مکانی دارد»

۲- از طریق عمل:

تبلیغ کردن از این راه خیلی مؤثرتر از تبلیغ زبانی می باشد، همچنانکه ائمه اطهار (ع) و اولیاء خدا همیشه این راه حل را پیش روی خود قرار می دادند و در هر مکانی متناسب با همان مکان عملی انجام می دادند. برای مثال؛ چنانچه گفته شد اگر والدین نماز نخوانند و خودشان عبادت نکنند چطور می توانند به فرزندان خود امر کنند که عبادت کنند و اگر هم والدین بگویند برای فرزند این سوال پیش می آید و می گوید «خودت که لایبی می دانی پس چرا خوابت نمی برد» یعنی اینکه اگر خودت می دانی که عبادت واجب است پس چرا خودت عبادت نمی کنی؟

تبلیغات توسط راههای زیر انجام می شود؛

۱- ارگانهای دولتی:

ارگانهای دولتی مانند «مدارس، بانک ها و ...» باید تمام پرسنل و دانش آموزان خود را حداقل ماهی یکبار به نماز جمعه بیاورند و آنها را به این کار تشویق نمایند.

۲- مردم؛

مردم باید جوانان و کسانی که به عبادت میلی ندارند را تشویق نمایند و خصوصیات و تأثیرات عبادت را برای آنها بیان کنند.

۳- مسئولین برپایی نماز جمعه:

مسئولین باید بهترین مکان و بهترین امکانات را برای اقامه نماز جمعه برپا کنند مخصوصاً امکاناتی که جوانان را بیشتر جذب می کند مانند فوتبال و ... آنها باید از این امکانات استفاده نمایند.

مسئولین همچنین باید برخورد خوبی با نمازگزاران و حضار در نماز جمعه (علی الخصوص جوانان) داشته باشند که اهل بیت (ع) با همین برخورد خوب خود خیلی از افراد را جذب می کردند.

۴- فراهم کردن چیزهای مورد احتیاج جوانان:

هر جوانی نیاز دارد که شادی و نشاط داشته باشد. از اینرو باید وسایل مورد نیاز برای شادی و نشاط جوان فراهم باشد. البته این وسایل و این شادی و نشاط باید از نوع حلال که درخور اسلام است باشد، مثلاً از طرف نهاد نماز جمعه مسابقه ای برای جوانان و ... برپا کنند و نفرات برتر را تشویق کنند و ... همچنین می توانند جوانانی را که مشهد و کربلا و ... نرفته اند را به صورت دسته جمعی و ... با گرفتن هزینه کمتر به اینطور مکان ها ببرند تا جوان با خاطره ی خوش از نماز جمعه وارد نماز و عبادت شود.

همچنین از طرف نهاد اقامه ی نماز جمعه می توانند یک صندوق قرض الحسنه برپا کنند تا جوان دارای احتیاج بتواند احتیاج و مشکل خود را برطرف نماید.

۵- پاک و منزّه بودن شرکت کنندگان:

از آنجایی که مکان اقامه نماز دارای جمعیت انبوهی می باشد و هر نوع شرکت کننده ای حضور دارد، باید همه پاک و منزّه باشند و در این مکان باید بوی خوش بلند شود تا کسانی که برای اولین بار می آیند با دیدن این صحنه هم برای بارهای بعد خود را خوشبو می کنند و هم با ظاهر تمیز وارد می شوند و خاطره ای خوش در ذهنشان تداعی می شود.^{۱۵}

۶- رسانه ها:

رسانه ها نیز در این امر نقش بسیار مهمی می توانند ایفا نمایند. بدین شرح که تأثیرات و خصوصیات نماز جمعه را برای مردم بیان نمایند که در این زمان ما می بینیم که رسانه ها در این مورد حرفی نمی زنند.

^{۱۵} - یک داستان واقعی؛ یک فردی که مسجد نبود ولی نماز می خواند یکروز تصمیم می گیرد که به مسجد برود و بالاخره به مسجد می رود. وقتی برمی گردد می ایستد برای شکایت کردن از مأمورین که همه با پای نشسته و بدبو وارد مسجد می شوند و همین بار اول و آخرش شد که دیگر مسجد برود. (بعضی ها روی نظافت حساسند).

تعطیلی در روز جمعه :

«رجالٌ لا تلهيهم تجاره ولا بيعٌ»^{۱۶}

قرآن از کسانی که هنگام اذان، کار و کسب را رها می کنند ستایش کرده است.

رئیس جمهور شهید ایران مرحوم رجایی فرمود: «به نماز نگویید کار دارم، به کار بگویید نماز دارم» به خصوص در روز جمعه سفارش شده است که معامله را رها کنید: «و ذَرُوا الْبَيْعَ»، ولی بعد از پایان نماز جمعه (باز می فرماید): «فانتشروا في الارض وابتغوا من فضل الله» به سراغ کار و درآمد بروید یعنی تعطیلی کار، موقت است، ضمناً از نظر روانشناسی تبلیغات کاملاً مراعات حال مردم شده است، زیرا برای مدت طولانی نباید از مردم درخواست رها کردن معاملات را داشت و لذا در یک سوره برای تعطیل موقت بازار، اول فرموده: «يا ايها الذين آمنوا - اي کسانی که اهل ایمانید» و این خطاب یک احترام است. بعد می فرماید: هنگام شنیدن صدای اذان تعطیل کنید نه از اول صبح جمعه: «اذا نُودِيَ» و به جای کلمه صلوه؛ ذکر الله، گفته که نماز یاد خداوند است و روز جمعه گفته نه هر روز و بعد از فرمان به تعطیل فوراً فرموده:

«ذلکم خيرٌ لکم - این برای شما بهتر است»؛ آنگاه گفته بعد از پایان نماز جمعه به سراغ معامله بروید: «فانتشروا».

از این بحث معلوم می شود که:

- ۱- نماز جمعه مهم است که یک اینطور فردی (شهید رجایی) و کتاب قرآن آن را مطرح فرموده است.
- ۲- اینکه اگر روز جمعه تماماً از صبح تا شب تعطیل باشد، افراد یا به فکر خوشگذرانی می افتند و از شهر خارج می شوند یا در منزل به استراحت می پردازند و حوصله آمدن به نماز جمعه را نمی کنند ولی اگر تعطیل نباشد مگر در وقت اذان هر نهادی و گروهی می تواند بصورت دسته جمعی در نماز جمعه حضور بهم رساند و این خیلی زیبا می باشد.

امام جمعه و خطبه ها

امام جمعه نیز نقش بسیار مهمی در جذب جوانان دارد و آن اینکه باید از جنس خود جوانان باشد یعنی یک طوری خود را در میان جوانان جای دهد.

- امام جمعه باید مقداری از زمان خود را به جوانان اختصاص دهد و به حرف های آنها گوش کند.

- اگر برای یکی از آنها مشکلی پیش آمد، اگر می تواند مشکل او را حل کند، این کار را انجام دهد و اگر نمی تواند به او دلگرمی بدهد.

- همیشه یا بیشتر اوقات با جوانان مشورت نماید.

- در انتقاد را به روی آنان باز بگذارد.

- به محله و مدرسه و مساجد شهر سر بزند.

- خطبه ها را طولانی نکند بطوریکه جوان زده شود.

- امام جمعه باید انسان عالمی باشد و دارای تجربه، تا به تمام سوالات جوانان پاسخ دهد.

- باید به جوانان بیاموزد که در توبه و روکردن به سوی خداوند همیشه باز است و راه بازگشت از گناه همیشه هست.

- امام باید خوش چهره، خوش برخورد، مهربان باشد و هر سخنی که می زند باید خودش انجام داده باشد.

- باید با زبان خود جوانان با آنها صحبت نماید.

منابع و مأخذ

- قرآن کریم
- غررالحکم
- بحارالانوار
- میزان الحکمه
- پسران، درس ها و هشدارها - محمود اکبری.
- یکصد و چهارده نکته درباره: نماز - محسن قرائتی.
- نماز جمعه - سید علی قاضی عسکر.

اباد و آثار نماز جمعه از نگاه مقام معظم رهبری

نماز جمعه رسانه ای فراگیر

در نگاه رهبر بزرگوار انقلاب، نماز جمعه رسانه ای است که با وجود رسانه های پیشرفته امروزی، همچنان :کارآمد و اثرگذار می باشد و حتی با فاصله زیادی از دیگر رسانه هاجلوتر است

رسانه نماز جمعه را با وسایل مدرن روز - تلویزیون، رادیوها و سایر وسایل الکترونیکی بسیار پیشرفته ای « که آمده است و نیز مطبوعات و مجلات - مقایسه کنید و هزینه ها و پشتیبانی های آنها را با هزینه های سلسله امامت جمعه در سرتاسر یک جامعه بسنجید، ببینید چقدر فاصله دارد. این رسانه بسیار گسترده و پرنفوذ تا اعماق جامعه ... با پشتیبانی اندک و هزینه کم، خون معنویت را به مویرگ های پیکر جامعه می رساند.» [۶]

به نظر ایشان، آثار و برکات نماز جمعه، صرفاً برای شرکت کنندگان در این مراسم عبادی سیاسی نخواهد بود. بلکه بهره آن به متن جامعه سرازیر می شود

ممکن است در یک شهر چند صد هزار نفری، چند هزار نفر در نماز جمعه شرکت کنند، اما این اثر، « منحصر در آن چند هزار نفر نیست، امواجی است که در متن جامعه سرازیر می شود، می پیچد و همه جا را [فرا می گیرد].» [۷]

:اهمیت این رسانه فراگیر آن است که پیام اصلی اش «تقو»ست. ایشان در این زمینه اظهار نموده اند یکی از مهم ترین سرفصل های نماز جمعه توصیه به تقواست. البته این گونه تقوا فقط با گفتن و توصیه کردن تحقق پیدا نمی کند؛ هر چند گفتن و توصیه کردن، نقش مهمی دارد و نباید از نقش بیان و نصیحت و انذار و تبشیر - که شغل پیغمبران است - غافل بود؛ اما توصیه واقعی به خود ما، چه ما به عنوان خطیب جمعه، چه ما به عنوان کارکنان و خدمتگزاران نماز جمعه. چه ما به عنوان طراحان و راه اندازان بخش های مختلف نماز جمعه، این است که در عمل و در رفتار خود، حداکثر تلاش را بکنیم که این فقط در زبان ما

ظاهر نشود، بلکه در عمل ما ظاهرشود... در اسلام عزیز اینها راههای خیلی طبیعی برای هدایت و اداره

[درستجامعه و کشور است. « ۸]

برکات و ثمرات نماز جمعه

از نگاه عدلیه، احکام الهی براساس مصالح و مفسدات تشریح گردیده و در بسیاری از موارد موضوعات، این مصالح و مفسدات آشکار و قابل مشاهده است و نماز جمعه از آن دسته احکامی است که برکات فراوان آن - کم و زیاد - برای همگان قابل فهم است. رهبر فرزانه انقلاب در این رابطه بر «تأثیر عظیم - نماز جمعه - در جلب رحمت الهی و هدایت ملت مسلمان و حفظ استقامت و وحدت و آگاهی های دینی و سیاسی آنان» [۹] تصریح نموده و خطاب به ائمه جمعه می فرماید:

«خیال نکنید نماز جمعه یک پیش نمازی است ... نخیر، اینجا محور است. این مثل رشته تسبیح است؛ این مثل یک کانونی است که نور و گرما می بخشد به سطح جامعه. شما نگاه کنید به دوران فتنه بزرگ بعد از انقلاب، یعنی دوران سال ۶۰ که چه فتنه عظیمی بود! کشور از چه ورطه ای عبور کرد! چه پیچ خطرناکی بر سر راه این سیاره سریع السیر بود! و ببینید آن روز، نمازهای جمعه چه نقشی ایفا کرد و هر کلمه اش، هر خطبه اش یک درمان شفا بخشی بود بر دل های مردم متدین و مؤمن.» [۱۰]

ایشان همچنین می فرماید:

«هشت سال دفاع مقدس ما از نماز جمعه ها نیرو گرفت و در نماز جمعه ها تبیین شد. سخت ترین دوران این انقلاب ... که توطئه عظیم سیاسی علیه امام و انقلاب و کشور طراحی و اجرا می شد، این توطئه در نماز جمعه ها شکست خورد. مردم در طول این مدت، در نماز جمعه، از زبان یک امام عادل و یک نفس امین - که همین ائمه جمعه محترمی هستند که در تهران و شهرستانها با مردم حرف می زنند نسبت به مسائل کشورشان و مسائل جهان آگاه شدند و اطلاعاتشان به روز شد.» [۱۱]

دشمن و نماز جمعه

نماز جمعه، نشان عزت اسلام و عظمت مسلمانان است و بی شک دشمنان اسلام و بدخواهان مسلمین با ترفندهای گوناگون و توطئه های رنگارنگ، در پی کم رونق کردن این سنت اسلامی و فریضه عبادی - سیاسی خواهند بود. رهبر معظم انقلاب در این زمینه می فرماید:

« - دشمنان - با نماز جمعه هم مبارزه کردند؛ البته مبارزه تبلیغاتی، مبارزه غیر تبلیغاتی هم کردند که قابل اتمام و توجه نبود. اما از اولی که نماز جمعه به وجود آمد و این نماز جمعه، مردم را در مسائل گوناگون، در همه شهرستان های کشور و به خصوص در تهران متحد کرد و دیدند که تا یک مسأله ای در کشور به وجود بیاید همه منتظر روز جمعه اند که ببینند درباره این مسأله، در منبر نماز جمعه چه موضع گیری ای می شود و بعد، آن موضع گیری فضای عمومی کشور می شود؛ شروع کردند با این به مبارزه کردن ... امروز هم همچنان ادامه دارد. اگر کسی گمان کند که نماز جمعه به عنوان یک کانون اجتماع، اجتماع در فکر، اجتماع در ممشای سیاسی، اجتماع در اهواء؛ در عواطف و محبت ها و اجتماع در حرکت های عمومی از نظر دشمنان این نظام مغفول عنه است، اشتباه کرده است. باز هم توجه دارند به نماز جمعه هر چه که بتوانند علیه نماز جمعه کار می کنند. حال، کارکردن طرق مختلف دارد؛ طرق تبلیغاتی دارد، طرق غیر تبلیغاتی دارد، وسوسه انگیزی و وسوسه آفرینی دارد، بدگویی های گوناگون به وسیله آدم های غافل دارد.» [۱۲]

به نظر مقام معظم رهبری، این همه دشمنی با نماز جمعه خود دلیل بر فایده داشتن و تأثیر گذار بودن آن است:

«یک دلیل بر اینکه نماز جمعه خیلی مؤثر است، این است که بعد از پانزده سال هنوز که هنوز است دشمنان ما در تبلیغاتشان، علیه نماز جمعه تبلیغ می کنند. اگر شما به تبلیغات رادیوهای بیگانه گوش کنید، می بینید که هنوز علیه نماز جمعه به طرق مختلف حرف می زنند. اوایل انقلاب خیلی حرف ها می زدند. آدم خیال می کرد مدتی می گویند بعد می بینند فایده ندارد رها می کنند، اما رها نکردند. با اینکه فایده هم ندارد، رها نکردند. به طرق مختلف و با زبان های مختلف مرتب علیه نماز جمعه حرف می زنند. از جمله بیانات مکرر امام - رضوان الله تعالی علیه - این بود که می فرمودند: وقتی می بینید دشمن روی چیزی حساسیت دارد، شما حساسیت مقابلش را داشته باشید. مضمون فرمایششان این بود که اگر دیدیداز چیزی خیلی

مذمت می کنند، بدانید که خیری در آن هست. اینکه دشمنان ما، چه خودشان مستقیماً و چه عواملشان در گوشه و کنار این همه علیه نماز جمعه تلاش و کار می کنند، حکایت می کند از اینکه نماز جمعه هنوز هم خیلی مضرّ به منافع دشمنان ماست.» [۱۳]

دشمنان اسلام و بدخواهان ملت مؤمن و آگاه ایران، براساس دشمنی و نادانی خود از مکتب و ملت، به گمان واهی خود پنداشتند با تبلیغات شیطانی می توانند ملت انقلابی ایران را از اسلام و احکام حیاتبخش آن دور کنند که همه خیالی باطل بود:

«از اول انقلاب تا امروز... هر هفته تبلیغات سنگین حجیمی از طرف دشمنان نسبت به نماز جمعه صورت می گرفت. حرف هایی می زدند که تقصیر هم نداشتند؛ چون ملت ایران را نمی شناختند؛ به قدر خودشان حرف می زدند؛ مثل بسیاری از جاهای دیگر که رادیوهای دشمن نسبت به مردم ایران حرف می زدند که مایه خندهء مردم شرکت کننده در نماز جمعه بود.» [۱۴]

دشمن نه تنها علیه نماز جمعه تبلیغ می کرد که در تهاجمی قساوت آلود، امامان جمعه و جایگاه های نماز جمعه را آماج حمله و هجوم قرار داد:

«به تبلیغات اکتفا نکردند؛ نماز جمعه را مورد تهاجم خونین قرار دادند. پنج امام جمعهء معتبر معروف را به شهادت رساندند؛ مرحوم آیت الله قاضی، مرحوم آیت الله مدنی، مرحوم آیت الله صدوقی، مرحوم آیت الله دستغیب، مرحوم آیت الله اشرفی. پنج عالم مجتهد پیرمرد با تقوای پرهیزگار پارسا و پاکدامن را که هر هفته مردم با دل و جان پشت سر آنها می ایستادند و به آنها اقتدا می کردند، جلوی چشم همین مردم در نماز جمعه به شهادت رساندند. به بسیاری دیگر هم سوء قصد کردند که بحمدالله به جایی نرسید.» [۱۵]

مردم و نماز جمعه

مؤمنان مشتاق و ملت آگاهی که در نماز جمعه حضور پیدا می کنند، یکی از ارکان اصلی این عبادت بزرگ می باشند. حضرت آیت الله خامنه ای که خود در سمت امامت جمعه تهران در رابطه ای صمیمانه شاهد حضور شورانگیز و مخلصانه آنان بودند در این رابطه می گویند:

«مردم در تمام این بیست سال، نماز جمعه را با همه آن دشمنی ها گرم نگاه داشتند. در سرمای سخت زمستان، زیر آفتاب داغ سوزان تیرماه و مرداد ماه تهران، در اوقات گوناگون، زن و مرد، گاهی بر روی زمین های یخ، بر روی برف، در زیر بارندگی تند، گاهی بر روی زمین داغ و آسفالت های داغ ... این نماز جمعه را طی سال های متمادی حفظ کردند و پاس داشتند و نماز جمعه تهران برای نمازهای جمعه در سراسر کشور محور شد. بحمدالله امروز در سرتاسر کشور نمازهای جمعه فراوانی تشکیل می شود؛ مردم اجتماع می کنند و امنای مردم برای مردم حرف می زنند و مسائل دینی و اعتقادی و سیاسی را برای آنها بیان می کنند... همان نقشی که نمازهای یومیه برای فرد انسان دارد و مانع از نسیان و غفلت می شود؛... نماز جمعه همین نقش را نسبت به اجتماع دارد.» [۱۶]

پی نوشت ها :

[۶] سخنرانی در دیدار ائمه جمعه سراسر کشور ، ۸۲/۷/۱۴

[۷] همان.

[۸] بیانات در دیدار اعضای ستادهای نماز جمعه سراسر کشور ۸۱/۵/۵

[۹] حکم انتصاب اعضای شورای دبیرخانه مرکز ائمه جمعه سراسر کشور - ۶۸/۱۱/۷

[۱۰] بیانات در نهمین گردهمایی ائمه جمعه سراسر کشور - ۷۲/۶/۲۸

[۱۱] هزارمین خطبه نماز جمعه تهران - ۷۷/۸/۸

[۱۲] بیانات در نهمین گردهمایی سراسری ائمه جمعه - ۷۲/۶/۲۸

[۱۳] بیانات در دهمین گردهمایی ائمه جمعه سراسر کشور - ۷۳/۶/۲۱

[۱۴] هزارمین خطبه نماز جمعه تهران - ۷۷/۸/۸

[۱۵] همان.

[۱۶] خطبه نماز جمعه تهران، ۷۹/۱/۲۶

منبع فصلنامه حکومت اسلامی شماره 32